

Bruk av markør i simulering

Nasjonal veileder

- Interregionalt kompetansenettverk for simulering i spesialisthelsetjenesten

Innhold

1 Hensikt	3
1.1 Begrepsavklaringer	3
1.2 Grad av standardisering	4
2 Læringsmål for opplæring av markører	5
3 Utvelgelse av markør	6
4 Forberedelse av markør	7
5 Gjennomføring av simulering	9
5.1 Sikre trygg praksis/HMS.....	9
5.2 Konfidensialitet	9
5.3 Respekt.....	9
6 Tilbakemelding fra markør i debrief	10
7 Oppfølging av markør	12
Referanser	13
Egne notater.....	14

Arbeidsgruppen har bestått av:

Hilde Klippen Hetland (RegSim Vest)

Solveig Gjertsen (Helse Vest)

Kjetil Nilsen (Helse Nord)

Kaja Flatøy (Helse Midt)

Sindre Vevle (Helse Sør-Øst)

Bilder og illustrasjoner er hentet fra Adobe Stock

1 Hensikt

Denne veilederen er utviklet for fasilitatorer som bruker markører i simuleringsbaserte læringsaktiviteter (SBLA).

Veilederen bygger på ASPE Standards of Best Practice (1). I internasjonal litteratur omtales markør som SP (Standardized Patient eller Simulated Patient). Vi velger å bruke ordet **markør** i denne veilederen, fordi det er den norske betegnelsen på denne rollen.

Fasilitatoren har det overordnede ansvaret for planlegging, gjennomføring og kvalitet i simuleringen. Det er også fasilitatoren som sikrer at markøren er godt forberedt, trygg i rollen og inkludert som en aktiv del av læringsprosessen.

Målet med veilederen er å sikre kvalitet, rolleforståelse og pedagogisk forankring i opplæring og bruk av markører.

1.1 Begrepsavklaringer

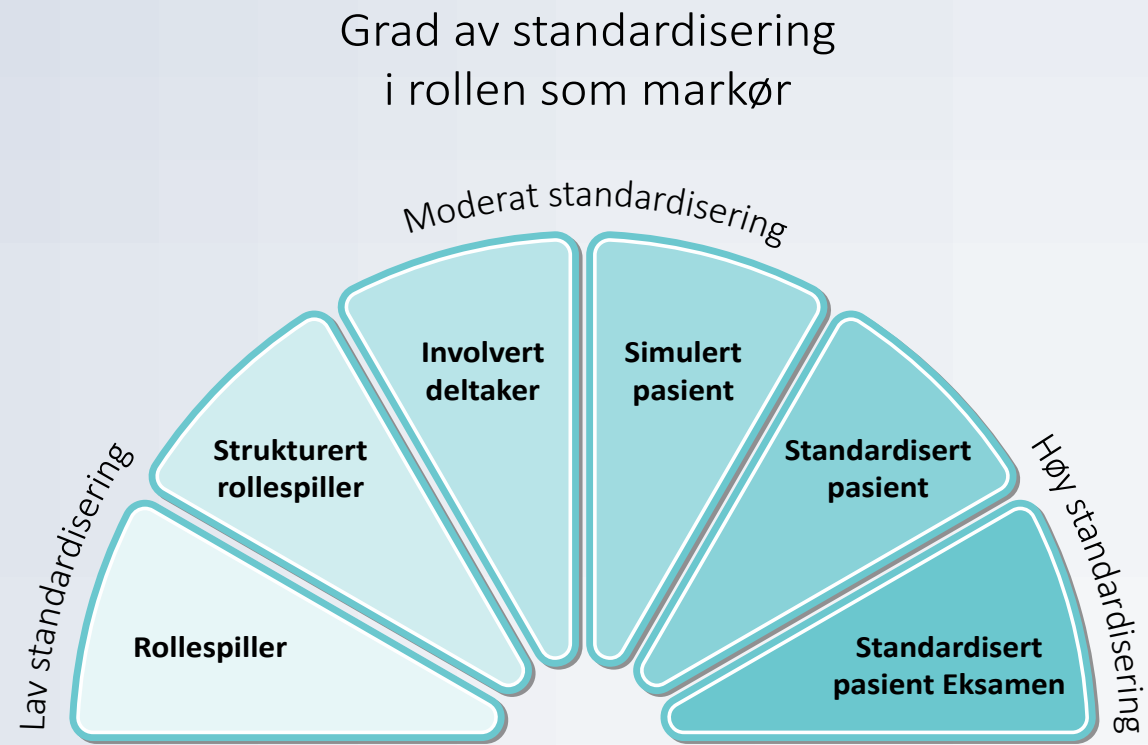
Forklaring av de viktigste begrepene i veilederen:

Fasilitator: En trenet person som legger til rette for læring ved å bidra med veiledning, støtte og struktur i alle faser av simuleringsbaserte læringsaktiviteter. Har deltatt på fasilitatorkurs (2)

Simuleringsbaserte læringsaktiviteter (SBLA): En rekke målrettede strukturerte deltakeraktive læringsaktiviteter som innebærer å håndtere situasjoner, som ligner på virkeligheten, og bygge erfaring gjennom refleksjon i og over handling i et simulert miljø (2)

Markør: En person som er trent til å spille en pasient, pårørende eller annen rolle i simulering på en realistisk og standardisert måte (3)

Fig.1 (4)

Kontinuumsmodell for human simulering. (fritt oversatt etter (Nestel et al. 2020))

1.2 Grad av standardisering

Markørrollen kan utformes med ulik grad av standardisering, avhengig av formålet med simuleringen.

- **Lav grad av standardisering** gir markøren større frihet til å tolke og tilpasse rollen underveis. Dette kan være nyttig i åpne læringssituasjoner, men krever tett oppfølging fra fasilitator og høy markørkompetanse -for å sikre at læringsmålene ivaretas.
- **Moderat grad av standardisering** er det vanligste i praksis. Her kombineres struktur med fleksibilitet. Slik kan markøren tilpasse responsen til deltakernes handlinger, samtidig som det er tydelige rammer for rollen.
- **Ved høy grad av standardisering** har markøren en klart definert rolle med fast manus og begrenset rom for tolkning. Brukes når det er viktig at alle deltakere møter samme situasjon, for eksempel ved testing eller vurdering. Dette er vanlig i eksamenssituasjoner som OSCE (Objective Structured Clinical Examination) (5)

Som fasilitator er det viktig å være bevisst på hvilken grad av standardisering som er hensiktsmessig i ulike scenarioer.

2 Læringsmål for opplæring av markører:

Fasilitatoren skal sikre at markøren:

1. Forstår sin rolle i simulering og utfører pasient rollen på en realistisk måte
2. Opplever trygghet og ivaretagelse i rollen som markør
3. Bidrar til økt forståelse for pasientperspektivet hos deltakerne
4. Samhandler med fasilitator og følger instruksjoner i tråd med læringsmålene i simuleringen

3 Utvelgelse av markør

Valg av markør er en viktig faktor for å sikre kvaliteten i simuleringen. Ved utvelgelse er det derfor viktig at markøren er egnet for rollen.

Følgende forhold bør vurderes:

- **Motivasjon.** Markøren bør ha et ønske om å bidra til læring gjennom simulering og være positiv til rollen.
- **Egnethet.** Personen må kunne sette deltakernes læring i fokus, gi konstruktive tilbakemeldinger og være mottakelig for tilbakemeldinger på sin rolle som markør.
- **Fysiske forutsetninger.** Noen scenarioer kan kreve god fysisk helse eller spesifikke fysiske egenskaper. Det kan også være en fordel at alder og kjønn samsvarer med scenarioets behov.

Helsepersonell

Det er vanlig å benytte helsepersonell som markører. De har ofte god forståelse for kliniske situasjoner, noe som gir høy troverdighet og krever mindre opplæring. I tillegg kan rollen gi helsepersonell verdifull innsikt i pasientperspektivet. Det kan derimot være uheldig hvis markøren har en lederfunksjon overfor deltakerne. Da kan simuleringen oppleves som en vurderingssituasjon, selv om dette ikke er hensikten.

Studenter

Studenter kan ha stor læringsverdi av å være i pasient – eller pårørenderoller. Dette gir innsikt i sykdomslære og forventet respons på behandling, samtidig som de får erfare pasientperspektivet. En forutsetning er at studenten har tilstrekkelig kompetanse og veiledning til å kunne fremstå troverdig og autentisk i rollen.

Profesjonelle markører

Dersom profesjonelle markører benyttes, må det spesifiseres hvilken rolle som skal spilles og hvordan. Dette gjelder spesielt hvis markøren ikke har helsefaglig bakgrunn. Eventuell betaling eller kompensasjon avtales på forhånd.

Tidligere pasienter

Tidligere pasienter kan gi verdifulle tilbakemeldinger fra et reelt pasientperspektiv. Det kan derimot oppstå etiske dilemmaer hvis personen for eksempel bærer på ubehandlede traumatiske opplevelser fra egen pasientsituasjon, eller har en agenda som ikke støtter læringsmålene.

Markøren skal ha en kontaktperson gjennom hele prosessen – fra forberedelse til gjennomføring og evaluering. Dette sikrer trygghet, god kommunikasjon og kvalitet i simuleringen.

4 Forberedelse av markør

Fasilitatoren må sikre at markøren har forstått hensikten med både sin rolle og scenarioets læringsmål.

Informasjon og praktiske avklaringer

Markøren skal få tydelig informasjon om:

- **Oppmøtetid, varighet og forventet sluttid** for sin deltakelse
- **Skriftlig tilgang til scenarioet og læringsmålene**, senest dagen før simuleringen. Markørverktøy finner du her (6)

Fasilitator og markør avklarer gjensidige forventninger før scenariostart, for eksempel:

- Hvordan uttrykke engstelse eller smerte?
- Hvordan bruke verbal – og non-verbal kommunikasjon?

Forberedelse på emosjonelle og fysiske reaksjoner

Å spille en markørrolle kan gi både kroppslige og følelsesmessige reaksjoner. Tidligere opplevelser kan trigges og gi sterkere reaksjoner enn forventet. Dette bør fasilitatoren informere om, spesielt til uerfarne markører.

Fasilitatoren må også forberede markøren på hva simuleringen kan innebære, for eksempel:

- Klinisk undersøkelse
- Bruk av fysisk makt
- Avkledning eller klipping av tøy

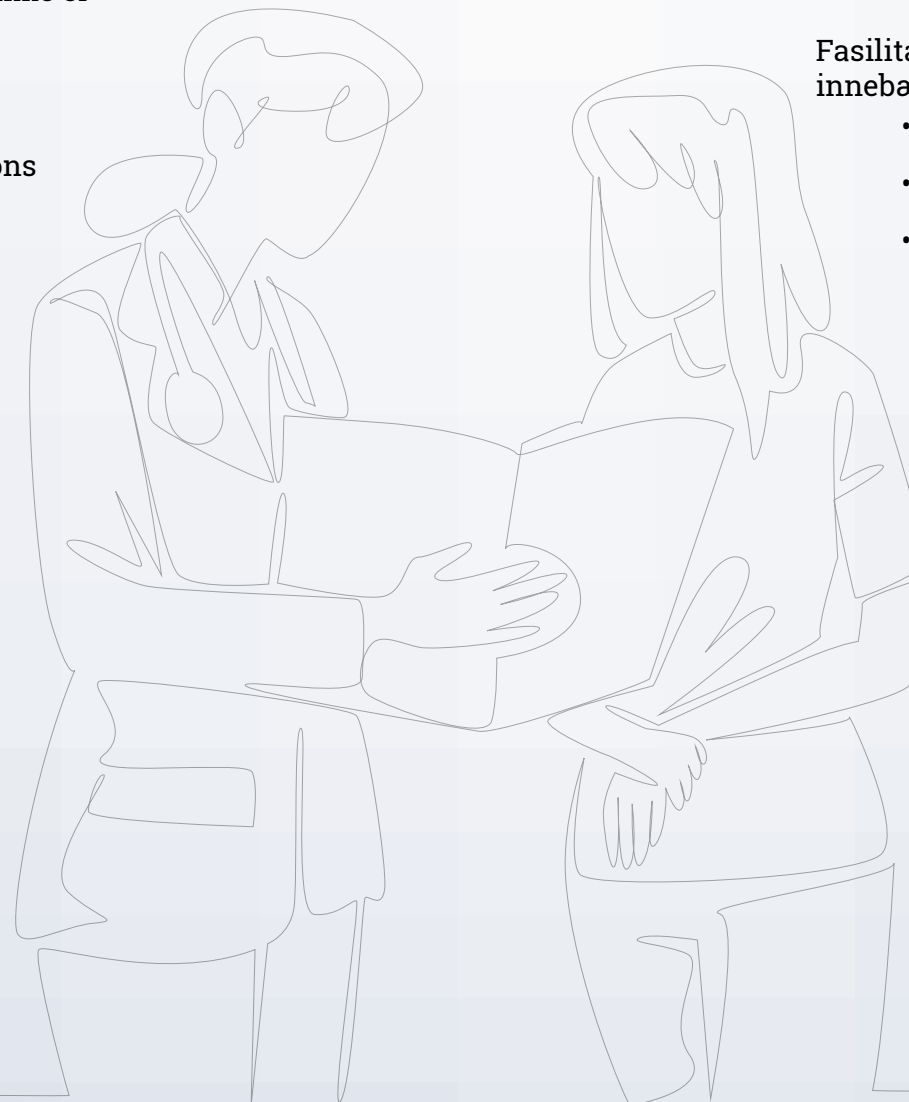
Avklaring av grenser

Markørens egne grenser må avklares med fasilitator og kommuniseres til deltakerne før simuleringen starter.

For eksempel:

- Ingen perforasjon av hud eller berøring av intimsoner.
- Er det greit å klippe i markørens tøy?
- Hvor mye hud kan blottes? Undersøke mage eller lytte på thorax på bar hud etc?

Det skal avtales et «**stopp-ord**» som alle involverte kjenner til. Markøren skal ha tydelig beskjed om at han/hun kan trekke seg fra scenarioet dersom fysisk eller psykisk ubehag oppstår

Hybrid simulering

I enkelte tilfeller kan hybrid simulering vurderes (kombinasjon av markør og simuleringsutstyr) (7).

Eksempel på det kan være bruk av kunstig arm for venekanylering samtidig som en kommuniserer med markør. Fasilitator må avklare hva dette innebærer for markørens rolle.

Samarbeid under scenario

Fasilitator og markør må avtale hvordan justering av markørens atferd skjer underveis.

For eksempel:

- Tommel opp/ned for å øke eller dempe sinne-nivå
- Avklar hva det innebærer av stemmeleie, blikkontakt, kroppsholdning og annen atferd)

Realistiske detaljer

Fasilitator vurderer behov for sminke og rekvisitter for å øke realismen. Dette kan bidra til at markøren fremstår mer autentisk.

Forberedelse av markør til debriefen

- Fasilitator avklarer hvordan markøren skal gi tilbakemelding til deltakerne.
- Markøren skal gå ut av rollen før debriefen og gi tilbakemelding fra pasientperspektivet, med fokus på læringsmål.
- Avklar når og hvordan markøren inviteres inn i debriefen.
- Universitetet i Maastricht har utviklet en modell for hvordan markør kan gi konkrete tilbakemeldinger til deltakene i simulering (4). Denne modellen gjennomgås i kapitlet om debrief, og markøren må ha kjennskap til den før simuleringen.

5 Gjennomføring av simulering

Fasilitator skal sikre en forutsigbar ramme for simuleringen. Gode forberedelser av markør gjøres i forkant av simuleringen.

Brief av deltakerne er en forutsetning for en vellykket simulering. I briefen er det viktig å presisere markørens grenser, ønsker og planlagte stopp-ord.

Gjennomføringen av simuleringen skal fremme et trygt læringsmiljø for samtlige deltakere. På bakgrunn av «ASPE, Standards og best practices» (1) skal disse hovedprinsippene bidra til å:

- Sikre trygg praksis/HMS
- Konfidensialitet
- Respekt

5.1 Sikre trygg praksis/HMS

Å delta i en simulering kan være krevende både fysisk og psykisk. Det fysiske arbeidsmiljøet må kartlegges og mulige farer identifiseres.

Markøren må få anledning til spise/drikke, samt å gå på toalettet under langvarige simuleringer/øvelser. HMS, med identifisering og håndtering av mulige farer i det fysiske arbeidsmiljøet må ivaretas. Det fysiske arbeidsmiljøet i en simulering/øvelsessituasjon kan potensielt inneholde farer for markørene. Eksempler på dette kan være allergener, skarpe gjenstander, ekte medisinteknisk utstyr som f.eks. defibrillatorer og diatermi, dårlig luftkvalitet på grunn av røyk, transport og forflytning av markører, kulde/varme, osv. Det er viktig at disse farene blir identifisert på forhånd, og at tiltak iverksettes for å unngå at markører blir skadet under simuleringsøvelser.

5.2 Konfidensialitet

Det er viktig at alle deltakere, inkludert markør, i en simulering er innforstått med ivaretagelse av taushetsplikten. Slik kan konfidensialitet også skape et utgangspunkt for psykologisk trygghet. Det skal være lov å gjøre feil eller oppleve manglende mestring under en simulering, uten at dette blir snakket om videre blant kolleger og andre.

5.3 Respekt

Alle deltakerne i en simulering skal vise respekt for markørenes egendefinerte grenser, både fysisk og psykisk. Dersom markøren opplever noe som ubehagelig, og ønsker å avbryte simuleringen, skal dette respekteres uten diskusjon.

6 Tilbakemelding fra markør i debrief

Markørrollen kan gi deltakerne viktig forståelse for pasientperspektivet i en debrief (4). Det er derfor nyttig at markøren tas med i debriefen etter en simulering. Dette forutsetter at markøren har fått opplæring i hvordan en konstruktiv tilbakemelding kan gis. Hovedhensikten med at markør deltar i debriefen er å utforske pasientperspektivet.

Modellen under viser hvordan markøren kan bidra i en debrief med utgangspunkt i pasientperspektivet. Denne modellen vil markøren ha fått opplæring i på forhånd.

(Egen modell, fritt oversatt og bearbeidet etter Khan et al., 2013)

1. **Autentisk rolleutførelse.** Markøren er i pasient-rollen på en mest mulig **naturlig og troverdig måte**. Dette krever god forberedelse av markøren.
2. **Observasjon under scenarioet.** Markøren har som oppgave å **observere** hva deltakerne sier og gjør under simuleringen.
3. **Refleksjon over egen opplevelse.** Markøren skal kjenne etter hvordan deltakernes atferd og kommunikasjon **påvirker** rollen sin i scenarioet.
4. **Konstruktiv tilbakemelding i debriefen.** Tilbakemelding til deltakerne skal være **respektfull, konkret og læringsorientert**. Bruk av **jeg-utsagn** anbefales for å formidle opplevelsen uten å virke dømmende.

Eksempler:

«Jeg opplevde situasjonen utrygg fordi...»

«Jeg kjente meg rolig og ivaretatt fordi det alltid var noen der...»

«Jeg forstod ikke spørsmålene- du kunne ha vært mer tydelig...»

Eksempler på spørsmål fasilitator kan stille markøren i debriefen

7 Oppfølging av markør

Det bør settes av tid sammen med markør etter at simuleringsaktiviteten er ferdig. Markøren kan ha behov for å diskutere, stille spørsmål og få tilbakemelding på sin rolle som markør.

Tips til fasilitator:

- Evaluer sammen med markøren hvordan scenarioet fungerte
- Lytt til markørens egen opplevelse
- Fremhev det som fungerte godt
- Gi konstruktive tilbakemeldinger for å styrke markørens rolle og videre utvikling (f.eks. kroppsspråk, timing og realisme)

Markøren skal alltid ha en tilgjengelig kontaktperson som han kan henvende seg til for spørsmål, avklaringer, støtte og videre oppfølging.

Referanser:

1. Lewis KL, Bohnert CA, Gammon WL, Hölzer H, Lyman L, Smith C, et al. The Association of Standardized Patient Educators (ASPE) Standards of Best Practice. Adv Simul. 2017;2(10). Tilgjengelig fra: <https://advancesinsimulation.biomedcentral.com/articles/10.1186/s41077-017-0043-4>
2. Helse Stavanger HF. Simuleringsbaserte læringsaktiviteter (SBLA) [Internett]. <https://www.helse-stavanger.no/fag-og-forskning/kompetansetjenester/interregsim/begrepsordbok/>
3. Nestel D, Bearman M. (2015). Simulated Patient Methodology. Theory, evidence and practice. UK: Wiley Blackwell
4. Nestel, D., Reedy, G., McKenna, L., Gough, S., & Watson, M. (Eds.). (2020). Comprehensive Healthcare Simulation: Implementing Best Practices in Standardized Patient Methodology. Springer.
5. Khan, K. Z., Ramachandran, S., Gaunt, K., & Pushkar, P. (2013). The Objective Structured Clinical Examination (OSCE): AMEE guide no. 81. Medical Teacher, 35(9), e1437–e1446. <https://doi.org/10.3109/0142159X.2013.818634>
6. Helse Stavanger HF. Simuleringsbaserte læringsaktiviteter (SBLA) [Internett]. <https://www.helse-stavanger.no/fag-og-forskning/kompetansetjenester/interregsim/maler/#markorverktøy>
7. HealthySimulation.com. Hybrid simulering i helsevesenet utdanning: realisme gjennom kombinerte tilnærminger [Internett]. Tilgjengelig fra: <https://www.healthysimulation.com/no/hybrid-simulering-i-helsevesenets-realisme/>

Egne notater:

Bruk av markør i simulering
Nasjonal veileder

